

AKADEMICKIE MAZOWSZE

Zmiany w systemie edukacji wyższej w Europie i Polsce

Foresight „Akademy Mazowsze”

Mory, 28 września 2010 r.

Ewa Chmielecka

**INNOWACYJNA
GOSPODARKA**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Plan wystąpienia

- Czynniki zmian w szkolnictwie wyższym Europy i Polski
 - „Internacjonalizacja”
 - LLL
 - Ramy kwalifikacji
 - U-maping
- Intencja:
 - Czy możemy czynić proste przewidywania rozwoju szkolnictwa wyższego na podstawie obecnego jego stanu i tendencji rozwoju, bez wiedzy o dodatkowych czynnikach wpływających na ten stan – zwłaszcza w nieodległej przyszłości? Refleksja po raportach przygotowanych przez SGGW, SGH

Czynniki zmian w edukacji wyższej w Europie i Polsce

- Omawiam tylko te, które pochodzą ze strony organów zajmujących się szkolnictwem wyższym w Europie (np.. KE) – innych nie uwzględniam
- nieuchronność wprowadzenia tych zmian
- Są to czynniki nie tylko „przymusu” ale i szansy
 - kto się wpisze w ten proces - wygra (?)
 - a może nie (?)
 - ale świadomość ich wpływu warto mieć.
- słownik - dostosowanie do zmia
- tło – nieoczekiwane skutki i formy internacjonalizacji i mobilności

Procesy zmieniające szkolnictwo wyższe Europy i Polski – tło

- Internacjonalizacja/globalizacja – nowy wymiar
 - „internacjonalizacja” ziszczona ale
 - Skomercjalizowana
 - Wymykająca się z systemów szkolnictwa wyższego
 - Realizująca inne cele niż kształcenie
 - Zaskakujące formy
 - HUBy edukacyjne
 - Internacjonalizacja lokalna/domowa
 - Rankingi, akredytacje, jakość kształcenia
 - Wielodyplomowość (3 w cenie 1)
 - Mobilność – jej skutki dla Polski
 - Jak przestać być eksporterem młodego kapitału intelektualnego?
 - jak to jest na Mazowszu – temat na nasze badanie?

**INNOWACYJNA
GOSPODARKA**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Procesy zmieniające szkolnictwo wyższe Europy i Polski - LLL

- LLL – strategia europejska
- LLL – strategia dla Polski (jej brak)
 - wydatkowanie funduszy europejskich bez tej strategii
 - patrz nasz projekt
- Kluczowa rola szkolnictwa wyższego w LLL

Procesy zmieniające szkolnictwo wyższe Europy i Polski - LLL

Europejski obszar LLL– główne tezy

- W centrum zainteresowania stawiana jest osoba ucząca się, a nie instytucja lub system edukacyjny
- Elementy krajowych LLL powinny mieć odzwierciedlenie w życiu konkretnych osób, a nie tylko w funkcjonowaniu instytucji i systemów).
- Do osób odnoszą się trzy podstawowe zasady LLL:
 - *lifewide learning* - równorzędnego traktowania uczenia się zachodzącego w różnych formach, miejscach i okresach życia (uczenia się formalnego, pozaformalnego, nieformalnego),
 - *learning outcomes* - prowadzenia oceny i uznawania efektów uczenia się niezależnie od formy, miejsca i czasu realizacji tej czynności,
 - *lifelong learning* – nie ustającego uczenia się od pierwszych do ostatnich lat życia, które zależy nie tyle od nakłaniania do podejmowania nauki w tradycyjnym rozumieniu tego słowa, co od:
 - szerszej niż dotychczas identyfikacji uczenia się zachodzącego w różnych sytuacjach i okresach życia, w tym różnych przejawów uczenia się praktycznego,
 - dostępnej i rzetelnej oceny jego efektów,
 - doceniania tych efektów w systemach kwalifikacji.

Procesy zmieniające szkolnictwo wyższe Europy i Polski - LLL

Kluczowa rola szkolnictwa wyższego w LLL

(patrz np. karta LLL przez EUA)

- Ze względu na podnoszenie się poziomu wykształcenia społeczeństw
- Ze względu na czynniki demograficzne, migracje, inne

- Uczelnie wyższe jako centra realizacji strategii LLL osób:
 - Programy dyplomowe i inne
 - w Polsce wyraźne zaburzenie relacji – patrz raporty OECD, Banku Światowego
 - Centra doradztwa w LLL – kto je ma?
 - RPL – jw.
 - Ramy kwalifikacji - jw
 - Ogólnie – niewysoka świadomość znaczenia LLL jako szansy rozwoju uczelni
 - Temat na badanie: może warto przeanalizować strategie poszczególnych uczelni Mazowsza po tym kątem?

**INNOWACYJNA
GOSPODARKA**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

AKADEMICKIE MAZOWSZE

2030

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Procesy zmieniające szkolnictwo wyższe Polski

- Strategie rozwoju szkolnictwa wyższego
 - wrózenie z fusów
- Nowelizacja ustawy
 - jedyny ważny czynnik związany z kształceniem: wprowadzenie ram kwalifikacji

**INNOWACYJNA
GOSPODARKA**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Ramy kwalifikacji – dlaczego?

Różnorodność programów kształcenia

a

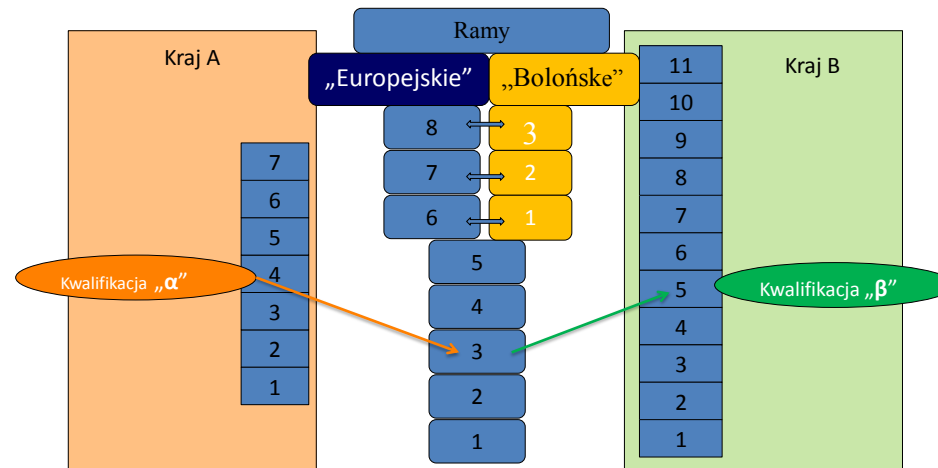
porównywalność uznanych kompetencji (kwalifikacji)
oraz przenoszenie i kumulacja dokonań w uczeniu się.

Jak rozwiązać ten problem?

Odpowiedź: za pomocą ram kwalifikacji.

Odniesienie kwalifikacji pomiędzy krajami z wykorzystaniem EQF

**INNOWACYJNA
GOSPODARKA**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Ramy kwalifikacji a system kwalifikacji

System kwalifikacji składa się z następujących elementów :

- Ram Kwalifikacji (przypisania krajowych poziomów efektów uczenia się dla edukacji powszechnej, wyższej i zawodowej do poziomów ERK)
- Powszechnego zastosowania efektów uczenia się jako podstawy budowy programów
- Powszechnego zastosowania potwierdzania efektów uczenia się (włączając zdobyte poza edukacją formalną)
- Powszechnego stosowania mechanizmów zapewniania jakości
- Systemu punktowego kumulacji i transferu dokonań

Opis systemu (w tym ram) powinien być zawarty w raporcie referencyjnym

Założenia Europejskich Ram Kwalifikacji

- 8 poziomów kwalifikacji pełnych (np. dyplomów ukończenia studiów)
- 3 „działy”: wiedza, umiejętności i „inne kompetencje”
- Opis wymagań (*descriptors*) poziomów kwalifikacji uniwersalny [kategorie kluczowe + krótki opis generyczny]
- Progresywność uzyskiwanych efektów uczenia się we wszystkich trzech działach podstawą wyodrębnienia poziomów kwalifikacji pełnych
- Możliwe podpoziomy i kwalifikacje składowe
- Integracja – każde/wszystkie dokonania osób uczących się powinny znaleźć miejsce w ramach bez względu na miejsce, rodzaj, czas uczenia się (RPL, LLL)
- Swoboda interpretacji w krajowych ramach kwalifikacji (także co do liczby poziomów) z zachowaniem przekładalności do ERK
- Odpowiedzialność władz państwa za wdrożenie systemu kwalifikacji i ogłoszenie raportu referencyjnego

Wprowadzenie: do 2012 roku.

Europejskie Ram Kwalifikacji - przykład opisu: dział „wiedza”

Poziom 6 (PRK - licencjat)	Poziom 7 (PRK - magister)	Poziom 8 (PRK – doktor)
<i>Zaawansowana wiedza w danej dziedzinie pracy i nauki obejmująca krytyczne rozumienie teorii i zasad</i>	<i>Wysoce wyspecjalizowana wiedza, której część stanowi najnowsza wiedza w danej dziedzinie pracy lub nauki, będąca podstawą oryginalnego myślenia lub badań. Krytyczna świadomość zagadnień w zakresie wiedzy w danej dziedzinie oraz na styku różnych dziedzin</i>	<i>Wiedza na najbardziej zaawansowanym poziomie w danej dziedzinie pracy lub nauki oraz na styku różnych dziedzin</i>

Założenia Europejskich Ram Kwalifikacji - „wiedza”

- Jak widać – ramy są puste
(jak to ramy)
- Trzeba je wypełnić treścią – zinterpretować w języku dziedziny, programu ...
- I może to uczynić tylko środowisko akademickie
- I to nas czeka w nadchodzącym roku akademickim
- Temat na nasze badanie?
 - Zróżnicowanie programów jako czynnik sukcesu uczelni?
 - Świadomość tego czynnika w uczelniach Mazowsza?
 - Perspektywa transparentności totalnej?

Wdrażanie bolońskich ram kwalifikacji – sugerowany scenariusz

1. Decyzja o podjęciu prac na KRK
2. Zaprojektowanie modelu KRK
3. Organizacja wdrożenia KRK
4. Konsultacje z interesariuszami
5. Zatwierdzenie ostatecznej wersji KRK
6. Prawne i administracyjne umocowanie KRK
7. Wdrożenie ram na poziomie instytucji
8. Przypisanie kwalifikacji do poziomów KRK i ERK
9. Weryfikacja i uzupełnienie
10. Samopotwierdzenie prawidłowości systemu i ram kwalifikacji w szkolnictwie wyższym
11. Budowa narzędzi pozwalających na szeroki dostęp do informacji dotyczących ram kwalifikacji.

Prawdopodobne wdrożenie (zarządzenia MNISzW): 2012rok.

PRK – poziomy kwalifikacji propozycja Komitetu Sterującego KRK

Poziom ERK	Poziom PRK	Przykładowe kwalifikacje odpowiadające poziomom PRK
1	1	Świadectwo ukończenia szkoły podstawowej
2	2	Świadectwo ukończenia gimnazjum
3	3	Świadectwo ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej
4	4	Świadectwo ukończenia szkoły średniej
5	5	[trwa dyskusja – np. dyplom mistrzowski, dyplom kolegium, niektóre certyfikaty zawodowe, kiepskie licencjaty]
6	6	Dyplom licencjata/inżyniera
7	7	Dyplom magistra
8	8	Dyplom doktora

Zmiany w organizacji kształcenia po wprowadzeniu KRK

Powiększenie zakresu autonomii programowej uczelni:

- zniknie obowiązek stosowania nazw kierunków studiów zgodnie z centralną listą kierunków studiów.
- zniknie obowiązek tworzenia programów studiów wg tzw. „ramowych treści kształcenia”.
 - Ale zróżnicowane zakresy autonomii programowej uczelni
- Konieczność zastosowania metody KRK do budowy i opisu programów studiów
- Kluczowy moment: treść rozporządzenia MNiSzW o standardach kształcenia – na ile restrykcyjne?
- Ponownie:
 - Świadomość tych zmian – jako czynnika sukcesu - w uczelniach Mazowsza?
 - Przygotowanie do nich?
 - Temat na nasze badanie?

Definiowanie efektów kształcenia w polskim systemie szkolnictwa wyższego

Procesy zmieniające szkolnictwo wyższe Polski: U-map; MD-rank

- Strategia różnicowania uczelni w Europie:
 - Patrz „The Role of Universities in the ...” –
 - Wzorzec: stratyfikacja para-amerykańska
 - Scenariusz dla Polski?
- Zróżnicowanie uczelni wspomagane (wymuszane?)
- Przeciwwaga dla rankingów światowych
- Przygotowanie polskich uczelni do procesu (?)
- Stan wdrożenia w Europie:
 - narzędzia gotowe
 - Obawy dotyczące skutków
 - Trwa dyskusja dotycząca właściciela tej bomby

Procesy zmieniające szkolnictwo wyższe Polski: U-map; MD-rank

Narzędzia mapowania –wymiary i wskaźniki opisu uczelni:

- Profil edukacyjny:
 - Poziom kształcenia
 - Obszar tematyczny zajęć
- Profil programowy
 - Profil studentów
 - Dorośli studenci
 - Studenci studiujący w niepełnym wymiarze
 - Studenci studiujący na odległość
 - Ogólna liczba zapisanych studentów (rozmiar)
- Zaangażowanie w badania
 - Publikacje recenzowane
 - Doktoraty
 - Wydatki na badania
 - Czas poświęcony na badania

Procesy zmieniające szkolnictwo wyższe Polski: U-map; MD-rank

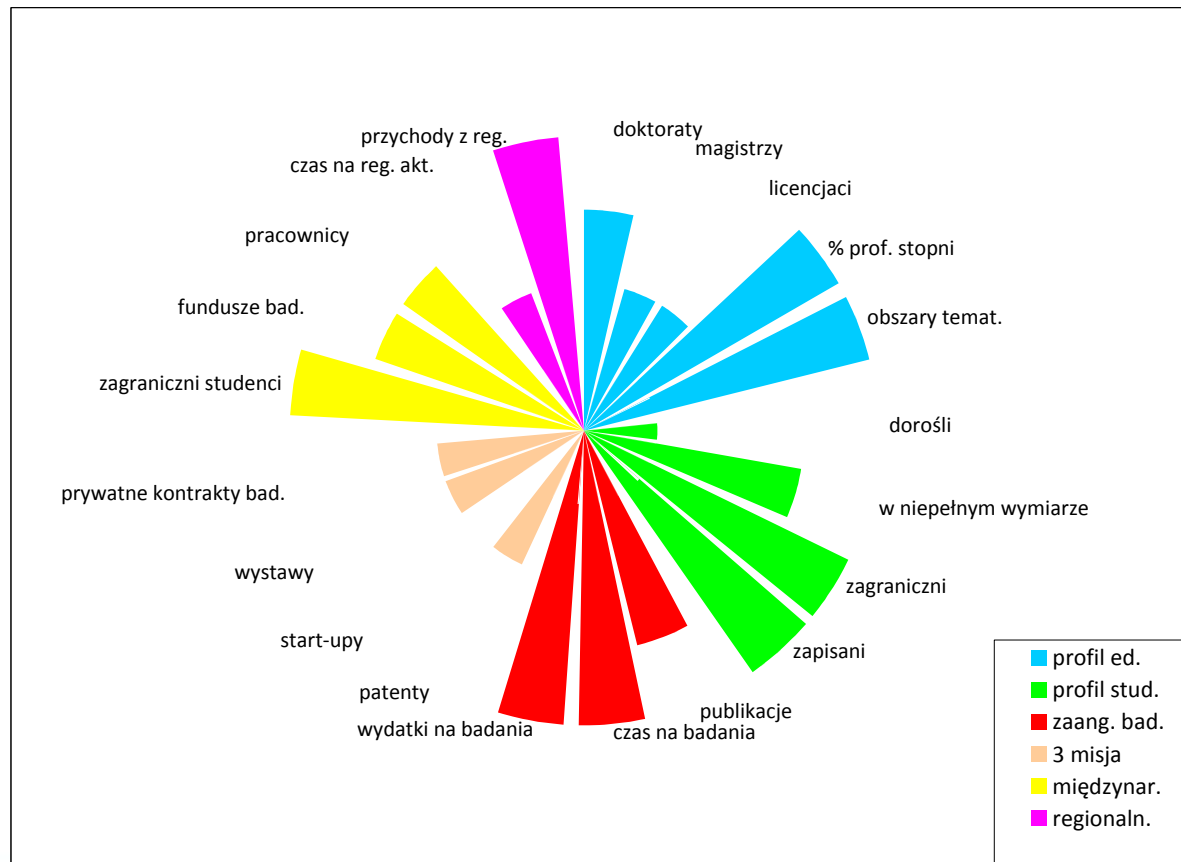
Narzędzia mapowania – wymiary i wskaźniki opisu uczelni:

- Zaangażowanie w transfer wiedzy
 - Patenty
 - Przychody z licencji
 - Firmy typu start-up
 - Przychody z prywatnych kontraktów badawczych
 - Koncerty, przedstawienia i wystawy
 - Przychody z tytułu produktów typu „copyright”
- Orientacja międzynarodowa
 - Zagraniczni studenci
 - Programy wymiany, przychody
 - Programy wymiany, uczestnictwo studentów
 - Przychody z międzynarodowych programów badawczych
 - Zagraniczni pracownicy naukowci
 - Istotność międzynarodowych źródeł przychodów
- Orientacja regionalna
 - Istotność lokalnych / regionalnych źródeł przychodów
 - Czas pracowników naukowych poświęcony na usługi lokalne
 - Osoby zapisujące się z regionu
 - Absolwenci pracujący w regionie

Powyższe wskaźniki jako podstawa tożsamości uczelni i budowy jej strategii rozwoju.
Rankingi uczelni w grupach – nieuchronne. Ich skutki.

Procesy zmieniające szkolnictwo wyższe Polski: U-map

**INNOWACYJNA
GOSPODARKA**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Konkluzja?

- Raczej pytanie – co z tego wynika dla naszych badań?
- Czy nasi eksperci powinni to brać pod uwagę?

**INNOWACYJNA
GOSPODARKA**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

AKADEMICKIE MAZOWSZE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Dziękuję za uwagę!